

ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ” У ПЕДАГОГІЧНОМУ ВНЗ

9. Sysoyeva, S.O. & Krystopchuk, T.Ie. (2012). *Osvitni systemy krain Yevropeiskoho Soiuzu: zahalna kharakterystyka* [Educational systems of the countries of the European Union: general characteristics]. Kyiv: Borys Hrinchenko University. Rivne: Ovid, 352 p. [in Ukrainian].

10. Yugozapaden unyversytet “Neofyt Rylsky” [Electronic resource]. Available at <http://www.swu.bg/> [in Bulgaria].

11. Master of Educational Management European

Polytechnical University [Electronic resource]. Available at <http://epu.bg/index.php/ru/application/students-loans> [in Bulgaria].

12. Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015-2020 г. [The strategy of development of vocational education and training in the Republic of Bulgaria during the period of 2015 – 2020 years]. Октомври 2014 г. София, България [Electronic resource]. Available at <http://www.mon.bg> [in Bulgaria].

Стаття надійшла до редакції 12.09.2017

УДК 378.937

*Ірина Толмачова, кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки та психології
Харківської гуманітарно-педагогічної академії*

ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ” У ПЕДАГОГІЧНОМУ ВНЗ

На основі аналізу наукової літератури та досвіду роботи схарактеризовано дидактичні аспекти викладання навчальної дисципліни “Дидактичні основи розвивального навчання” у педагогічному ВНЗ. У публікації представлено мету, завдання, змістові та організаційні аспекти даної роботи. Даний напрям навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів початкової школи розглядається як важлива складова забезпечення інноваційної парадигми в ході професійно-педагогічної підготовки.

Ключові слова: професійно-педагогічна підготовка, навчально-пізнавальна діяльність, майбутній учитель початкової школи, навчальна дисципліна “Дидактичні основи розвивального навчання”, викладання.

Літ. 5.

*Ірина Толмачова, кандидат педагогических наук, доцент, профессор кафедры педагогики и психологии
Харьковской гуманитарно-педагогической академии*

ПРЕПОДАВАННЯ УЧЕБНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИВАЮЩЕГО ОБУЧЕНИЯ” В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ВУЗЕ

На основе анализа научной литературы и опыта работы охарактеризованы дидактические аспекты преподавания учебной дисциплины “Дидактические основы развивающего обучения” в педагогическом вузе. В публикации представлены цель, задачи, содержательные и организационные аспекты данной работы. Данное направление учебно-познавательной деятельности будущих учителей начальной школы рассматривается как важная составляющая обеспечения инновационной парадигмы в ходе профессионально-педагогической подготовки.

Ключевые слова: профессионально-педагогическая подготовка, учебно-познавательная деятельность, будущий учитель начальной школы, учебная дисциплина “Дидактические основы развивающего обучения”, преподавание.

*Iryna Tolmachova, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor, Professor of the Pedagogy and Psychology Department
Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy*

TEACHING OF EDUCATIONAL DISCIPLINE “DIDACTIC BASIS OF DEVELOPMENTAL EDUCATION” IN THE PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

On the basis of the analysis of scientific literature and experience are described the didactic aspects of teaching the discipline “Didactic Fundamentals of Developmental Education” in the pedagogical institution. The publication presents the purpose, tasks, content and organizational aspects of this work.

The purpose of teaching the course “Didactic Fundamentals of Developmental Education” is the preparation of future teachers for the introduction of the technology of developmental education of D.B. Elkonina – V.V. Davydova during the course of professional pedagogical activity in the school of the first degree, further reformation of a complex of the professional competencies and the design of personal educational trajectories.

The discipline consists of two content modules: “Psychological and pedagogical principles of developmental training”; “Didactic aspects of organization of developmental education”.

ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ” У ПЕДАГОГІЧНОМУ ВНЗ

The organization of teaching and learning of future teachers of studying topic included the gradual implementation of motivational-targeted, the content-operative and reflective-evaluative components. Ensuring the choice of students the complexity of tasks for independent work contributed to the personalization of educational experience and the subsequent formation of the subject position in the course of vocational and pedagogical training.

It is presented an example of a system of exercises and tasks proposed to future primary school teachers in the course of work on the topic “Lesson as the main form of organization of development education”.

This direction of teaching and learning activities of primary school teachers is seen as an important component of providing in novative paradigm in the vocational and educational training of primary school teachers in terms of the progress of the modernization of Ukrainian education.

Keywords: *the professional and pedagogical training, the educational and cognitive activity of primary school teachers, a training course “Didactic Fundamentals of Developmental Education”, teaching.*

Постановка проблеми. Трансформації, що відбуваються в українському суспільстві, зумовили докорінні перетворення всіх ланок системи освіти. Модернізація системи вищої освіти України та сучасні умови організації освітнього процесу у середніх загальноосвітніх навчальних закладах висувають нові вимоги до професійно-педагогічної підготовки.

Поступово здійснюються зміни процесу професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів із метою подальшого забезпечення ними функціонування початкової освіти в межах інноваційної парадигми.

Для того, щоб учителі початкової школи відповідали викликам сучасного суспільства та освіти, важливо в період навчання у ВНЗ “запустити” у них механізм особистісного та професійного саморозвитку, сприяти становленню поглядів на дитину молодшого шкільного віку як суб’єкта навчальної діяльності, допомогти оволодінню професійним інструментарієм на рівні сучасних освітніх стандартів, тобто сприяти системному нарощуванню ними системи професійних компетентностей.

Вирішення цих завдань – довготривалий та багатофакторний процес. На наш погляд, дієвим чинником цієї роботи виступає викладання комплексу педагогічних дисциплін, зміст та структура яких, із одного боку, повинні відображати найкращі наукові надбання, які запропоновано відомими українськими дослідниками, а, з іншого боку, висвітлювати результати сучасних наукових розвідок щодо суті й особливостей організації освітнього процесу у середньому загальноосвітньому навчальному закладі.

В ході професійно-педагогічної підготовки важливо забезпечити еволюцію змісту педагогічних дисциплін, акцентуючи увагу студентів на сучасних тенденціях у початковій освіті та механізмах їх реалізації. Однією з таких тенденцій є впровадження в роботу школи першого ступеня педагогічних технологій, що

спрямовані на становлення молодшого школяра як суб’єкта навчальної діяльності, зокрема, технології розвивального навчання Д.Б. Ельконіна – В.В. Давидова.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В результаті аналізу навчального плану, робочих навчальних програм та навчальних посібників комплексу педагогічних дисциплін підготовки майбутніх учителів початкової школи виявлено, що у ході вивчення навчальних курсів “Педагогіка”, “Нові технології у початковій школі” студенти отримують певні знання щодо суті навчальної діяльності та теоретичних засад технології розвивального навчання Д.Б. Ельконіна – В.В. Давидова. Зокрема, тему “Розвивальний потенціал початкового навчання” представлено в підручнику “Дидактика початкової освіти” (автор О.Я. Савченко), тему “Проблемно-розвивальне навчання” висвітлено в навчальному посібнику “Педагогіка” (автор Н.П. Волкова), тощо.

Однак, ми погоджуємося з тезою О. Кобрій про те, що “недоліками підручників та посібників із педагогіки є недостатня увага до ... положень теорії розвивальної навчальної діяльності” [3, 5]. Це призводить до певної фрагментарності та неузгодженості відповідних ціннісних орієнтацій, знань та професійних умінь у студентів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Вважаємо за необхідне більш детальне ознайомлення майбутніх учителів школи першого ступеня з технологією розвивального навчання Д.Б. Ельконіна – В.В. Давидова через доповнення комплексу педагогічних дисциплін навчальним курсом “Дидактичні основи розвивального навчання”, адже:

- по-перше, мета технології розвивального навчання, зміст та способи роботи з молодшими школярами спрямовані на їх становлення як суб’єктів навчальної діяльності [4]. Це відповідає закономірностям психічного розвитку учнів та безпосередньо пов’язане з вирішенням завдання формування кожного учня як особистості та

інноватора у відповідності до концепції “Нова школа. Простір освітніх можливостей”;

- по-друге, зміст навчальної дисципліни “Дидактичні основи розвивального навчання”, педагогічний інструментарій реалізації даної технології, який опанують студенти, сприятиме їх професійному становленню як учителів-інноваторів, що зможуть забезпечити цілеспрямоване впровадження концепції “Нова школа. Простір освітніх можливостей” у освітній процес початкової школи;

- по-третє, в школах України накопичено успішний досвід реалізації технології розвивального навчання протягом останніх тридцяти років, що створює умови для безпосереднього ознайомлення майбутніх учителів із кращим доробком педагогів-практиків;

- по-четверте, в школах м. Харкова та Харківської області багато років здійснюється навчання молодших школярів за технологією розвивального навчання, й відповідна професійно-педагогічна підготовка спеціалістів співвідноситься з потребами та особливостями сучасного ринку праці.

Мета статті – на основі аналізу наукової літератури та досвіду роботи схарактеризувати підходи до викладання навчальної дисципліни “Дидактичні основи розвивального навчання” у педагогічному ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. “Дидактичні основи розвивального навчання” віднесено до варіативної частини (вибіркових навчальних дисциплін) циклу загально-професійної підготовки студентів четвертого року підготовки. На вивчення навчальної дисципліни відведено 72 год., із них 12 год. – лекції, 12 год. – семінарські та практичні заняття, 48 год. – самостійна робота.

Мета викладання курсу “Дидактичні основи розвивального навчання” – підготовка майбутніх учителів до впровадження технології розвивального навчання Д.Б. Ельконіна – В.В. Давидова в ході здійснення професійної педагогічної діяльності у школі першого ступеня, подальше формування у них комплексу професійних компетентностей та проектування особистісних освітніх траєкторій.

Реалізація даної мети передбачає розв’язання наступних завдань: ознайомлення майбутніх фахівців із педагогічною технологією розвивального навчання як ефективним засобом розвитку та навчання молодших школярів; формування у студентів позитивної мотивації й готовності до самостійного пізнання сучасних тенденцій модернізації загальної середньої освіти

та дидактики початкового навчання; забезпечення теоретичної підготовки студентів до професійно-педагогічної діяльності в межах технології розвивального навчання; вдосконалення системи вмій студентів щодо реалізації новітніх підходів до організації освітнього процесу у школі першого ступеня; формування у студентів комплексу професійних компетентностей.

Зміст курсу розроблено нами в результаті аналізу психолого-педагогічних розвідок технології розвивального навчання, з врахуванням ідей модернізації системи загальної середньої освіти та удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Дисципліна складається з двох змістових модулів: “Психолого-педагогічні засади розвивального навчання”; “Дидактичні аспекти організації розвивального навчання”.

В основу роботи зі студентами було покладено принципи, що пов’язані із забезпеченням інноваційної парадигми в ході професійно-педагогічної підготовки: гуманістичної спрямованості навчання; забезпечення єдності освітніх, розвивальних і виховних функцій навчання; професійної спрямованості навчання; науковості тощо. Необхідно відзначити, що врахування суті та специфіки навчальної діяльності, важливість оволодіння студентами методами організації навчального діалогу як інструменту розв’язання системи навчальних задач обумовили необхідність дотримання в ході викладання навчального курсу й принципів, які є засадничими у даній освітній технології, а саме: принцип дослідження та пошуку; принцип відповідності змісту та форми; принцип суб’єктності учасників освітнього процесу тощо.

Підготовка студентів до роботи у технології розвивального навчання передбачає створення умов для вивчення психолого-педагогічних механізмів формування молодших школярів як суб’єктів навчальної діяльності та системного нарощування майбутніми педагогами комплексу професійних компетентностей, що пов’язані з оволодінням ситуацією розвитку молодших школярів та організацією пошукового співробітництва на уроках.

Вважаємо, що організація навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів у процесі вивчення кожної теми певної навчальної дисципліни передбачає поступову реалізацію мотиваційно-цільового, змістовно-операційного та рефлексивно-оцінного компонентів, а забезпечення можливості вибору студентами ступеня складності завдань для самостійної роботи сприятиме персоналізації навчального досвіду та

подальшому становленню у них суб’єктної позиції у ході професійно-педагогічної підготовки [5].

При цьому “кількість матеріалу, який студент отримує в готовому вигляді має бути мінімальною, а форми навчальної роботи – спрямовані на самостійне отримання студентами нових знань, формулювання власних висновків, виконання завдань та розв’язання проблем і ситуацій” [2, 23]. Дана теза є надзвичайно актуальною в межах представленої роботи, адже забезпечення ефективності навчального діалогу в роботі з молодшими школярами зумовлює цілеспрямовану організацію відповідних підходів до організації змістовної взаємодії викладача та студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності [1].

Представимо приклад системи вправ та завдань, запропонованих майбутнім учителям початкової школи у ході роботи над темою “Урок як основна форма організації розвивального навчання”.

Мотиваційно-цільовий блок.

1. Проаналізувати проблемне питання. У концепції “Нова школа. Простір освітніх можливостей” до наскрізних умінь, які необхідно цілеспрямовано формувати в учнів під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти, віднесено вміння доносити думку. Які особисті та професійні якості необхідні Вам для вирішення цього завдання в ході уроку?

2. Дібрати асоціації до поняття “Урок у розвивальному навчанні”.

3. Дати відповіді на питання: Чому дану тему необхідно вивчати? На які питання необхідно знайти відповіді в ході роботи над темою? У чому полягає важливість цього матеріалу для Вас особисто? Який результат Ви хочете отримати в кінці роботи над темою?

Змістовно-операційний блок.

1 ступінь складності

1. Написати визначення понять: урок; сучасний урок; надзавдання уроку; урок у розвивальному навчанні.

2. Дописати речення: Функція уроку як основної форми організації розвивального навчання полягає у... До дидактичної структури уроку у розвивальному навчанні обов’язково належать наступні елементи: ... Типологія та структура уроків у розвивальному навчанні зумовлені ... Вчителю розвивального навчання важливо дбати про емоційно сприятливе тло уроку, адже ... У розвивальному навчанні до продуктів діяльності учнів віднесено: ...

3. Скласти схему “Типологія уроків у розвивальному навчанні”.

4. Скласти бібліографію до теми “Урок як

основна форма організації розвивального навчання”.

2 ступінь складності

1. Скласти таблицю “Порівняльна характеристика уроку у традиційній моделі навчання та у розвивальному навчанні”.

2. Сформулювати критерії ефективності уроку у розвивальному навчанні.

3. Визначити, які дії молодших школярів будуть свідчити про їх співавторство на уроці.

4. Переглянути фрагмент уроку української мови в четвертому класі та проаналізувати педагогічні засоби організації вчителем навчального діалогу.

5. Ознайомитися з конспектом уроку математики в третьому класі та проаналізувати його за даною схемою.

6. Провести спостереження за роботою вчителя в ході уроку з метою визначення педагогічних засобів передачі молодшим школярам функцій контролю та оцінювання, зробити висновки й оформити у вигляді звіту.

7. Підібрати матеріали за темою “Організація парної роботи у першому класі”, оформити у вигляді доповіді та презентації.

3 ступінь складності

1. Розкрити співвідношення понять “навчання” та “розвиток” у технології розвивального навчання та шляхи забезпечення їх ієрархії в ході уроку.

2. Скласти опорну схему “Урок як основна форма організації розвивального навчання”, визначити критерії для самооцінювання та здійснити самооцінку виконаної роботи.

3. Скласти “Портрет молодшого школяра як суб’єкта навчальної діяльності”.

4. Написати анотацію на роботу О.К. Дусавицького “Загадка птаха Фенікс”.

5. Сформулювати методичні рекомендації із формування внутрішньої навчальної мотивації у молодших школярів на уроці у розвивальному навчанні.

6. Скласти 2 завдання за темою “Урок як основна форма організації розвивального навчання” та обґрунтувати доцільність їх виконання майбутніми вчителями.

Рефлексивно-оцінний блок.

1. З’ясувати, якими професійними знаннями та вміннями Вам треба оволодіти, щоб правильно планувати та ефективно проводити уроки за технологією розвивального навчання.

2. Продовжити речення: В ході роботи над темою я дізнався ... В ході роботи над темою я зрозумів ... В ході роботи над темою я навчився ... Найбільші труднощі я відчув ... Я, певною

ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ” У ПЕДАГОГІЧНОМУ ВНЗ

мірою, змінив своє ставлення до. Для мене ознайомлення з цією темою було важливим, адже ... У подальшому я прагну ...

Студенти готували та презентували доповідь на одну з тем: “Історичні аспекти розробки та впровадження технології розвивального навчання”; “Характеристика навчальної діяльності”; “Курс “Введення у шкільне життя”: загальна характеристика”; “Навчальне співробітництво: суть та методи організації”; “Груповою робота у технології розвивального навчання”; “Система навчальних задач у курсі “Математика”; “Урок як поле суб’єктності вчителя та учнів”; “Типологія уроків у технології розвивального навчання”; “Реалізація дитячого співавторства у розвивальному навчанні”; “Взаємодія вчителя з батьками в ході розвивального навчання” тощо.

Форми, методи контролю знань студентів та критерії оцінювання було використано у відповідності до нормативних документів.

У ході підсумкової рефлексії, проведеної письмово, студенти відзначили, що на початку вивчення навчального курсу певні завдання та приклади здавалися їм досить незвичними. Однак систематичне звернення до системи теоретичних понять, представлених у системі навчальних задач, акцентування уваги на важливості реалізації навчального діалогу у роботі з молодшими школярами та формування у майбутніх учителів відповідних знань та професійних умінь сприяли усуненню труднощів у сприйнятті ними навчального матеріалу. За нашими спостереженнями та результатами підсумкової рефлексії запропонована нами система роботи позитивно вплинула на збагачення професійної мотивації та ціннісних орієнтацій майбутніх учителів, усвідомлення ними пріоритету розвитку особистості дитини, систематизацію та узагальнення комплексу психолого-педагогічних знань, сприяла розширенню професійного інструментарію реалізації інноваційної парадигми в школі першого ступеня, проектуванню подальших освітніх траєкторій та забезпеченню розвивального ефекту навчально-пізнавальної діяльності.

В результаті аналізу дидактичних аспектів викладання навчальної дисципліни “Дидактичні основи розвивального навчання” у педагогічному ВНЗ можна зробити наступні **висновки**:

- представлена в статті система роботи доповнює теорію та практику професійно-педагогічної підготовки студентів педагогічного ВНЗ;

- розробку та впровадження в освітній процес педагогічного ВНЗ навчальної дисципліни “Дидактичні основи розвивального навчання” відносимо до важливих складових забезпечення інноваційної парадигми в ході професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах модернізаційного поступу української освіти.

Проведене дослідження не вичерпує багатогранності теоретичних пошуків розв’язання проблеми. **Перспективи подальших наукових розвідок** вбачаємо у забезпеченні інтеграції комплексу професійних компетентностей, сформованих у студентів у ході викладання навчальної дисципліни “Дидактичні основи розвивального навчання”, у освітній процес школи першого ступеня в період педагогічної практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дусавицький А.К. Педагогическая деятельность в развивающем образовании. Восхождение к личности: Учебн. пособие / А.К. Дусавицький, О.Н. Погребняк. – Харьков: Изд. центр Харьковского национального ун-та им. В.Н. Каразина, 2006. – 200 с.

2. Жигір В. Розробка навчально-методичних комплексів відповідно до вимог державних освітніх стандартів нового покоління / В. Жигір // Молодь і ринок. – 2017. – № 5 (148). – С. 20 – 24.

3. Кобрій О. Моделювання змісту педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) / О. Кобрій / / Людинознавчі студії. Педагогіка. – 2013. – Вип. 27. – С. 4 – 15.

4. Развитие личности в развивающем образовании: монография / под ред. А.К. Дусавицкого, Е.В. Заики. – Х.: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2011. – 292 с.

5. Толмачова І.М. Дидактичні аспекти викладання навчальної дисципліни “Вступ до спеціальності” в педагогічному ВНЗ / І.М. Толмачова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах: зб. наук. пр. – К.; Запоріжжя, 2016. – Вип. 50 (103). – С. 448 – 454.

REFERENCES

1. Dusavitskiy, A.K. & Pogrebnyak, O.N. (2006). *Pedagogicheskaya deyatelnost v razvivayushchem obrazovanii. Voskhozhdenie k lichnosti* [Pedagogical activity in developmental education. Ascent to the personality]. Kharkov: KhNUPubl., 200 p. [in Russian].

2. Zhygir, V. (2017). *Rozrobka navchalno-metodychnyh kompleksiv vidpovidno do vymog derzhavnyh osvithnih standartiv novogo pokolinnya* [Development of educational-methodical complexes in accordance with the requirements of the state educational standards of a new generation]. Youth & market. Monthly scientific-pedagogical journal, 5 (148), pp. 20 – 24. [in Ukrainian].

ТВОРИ ВЕЛИКОЇ ФОРМИ КОМПОЗИТОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ТА ЇХ РЕЦЕПЦІЯ В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

3. Kobriy, O. (2013). *Modelyuvannya zmistu pedagogichnykh dyscyplin u vyshhykh navchalnykh zakladah Ukrainy (druga polovyna XX – pochatok XXI st.)* [Modeling the content of pedagogical disciplines in higher educational institutions of Ukraine (second half of XX – the beginning of XXI century)]. The studios of human studies. Pedagogy, vol. (27), pp. 4 – 15. [in Ukrainian].

4. Dusavitskiy, A.K. & Zaika, Ye.V. (2011). *Razvytye lychnosti v razvyvayushhem obrazovanuy:*

monografija [Development of personality in developmental education: monograph]. Kharkov: KhNUPubl., 292 p. [in Russian].

5. Tolmachova, I.M. (2016). *Dydaktychni aspekty vykladannya navchalnoyi dyscypliny "Vstup do specialnosti" v pedagogichnomu VNZ* [Didactic aspects of teaching the discipline "Introduction to a specialty" in pedagogical university]. Zaporizhia: Pedagogy of formation of the creative person in the higher and secondary schools: the collection of scientific works, vol. 50 (103), pp. 448 – 454. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 05.09.2017

УДК 78.08:78.071.1(100=161.2)

Роман Хрипун, викладач кафедри музикознавства та фортепіано, магістр педагогічної освіти
Олександра Німилович, доцент кафедри музикознавства та фортепіано
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
член Національної спілки композиторів України

ТВОРИ ВЕЛИКОЇ ФОРМИ КОМПОЗИТОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ТА ЇХ РЕЦЕПЦІЯ В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

У статті розкривається значення вивчення творів великої форми (сонат, варіацій) композиторів української діаспори, які значно розширюють уявлення молоді про особливості розвитку жанру сонати на національному ґрунті. Серед таких композицій сонатні й варіаційні цикли Зеновія Лиська, Володимира Грудина, Бориса Кудрика, Романа Савицького, Василя Безкоровайного, Василя Витвицького, Стефанії Туркевич-Лукіянович, Ігоря Соневицького та інших композиторів минулого та сучасності. Варто наголосити, що ці твори переважно невідомі у виконавсько-педагогічному спектрі України. Тож музично-естетичний аналіз більшості з них сприятиме їх популяризації, введенню до навчального процесу вищої школи та ширшому використанню на концертній естраді.

Ключові слова: музичний твір, велика форма, соната, сонатина, варіації, композитор, діаспора.

Літ. 10.

Роман Хрипун, преподаватель кафедры музыковедения и фортепиано, магистр педагогического образования
Александра Нимилович, доцент кафедры музыковедения и фортепиано
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко
член Национального союза композиторов Украины

ПРОИЗВЕДЕНИЯ БОЛЬШОЙ ФОРМЫ КОМПОЗИТОРОВ УКРАИНСКОЙ ДИАСПОРЫ И ИХ РЕЦЕПЦИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКЕ

Статья посвящена раскрытию важности изучения произведений большой формы (сонаты, вариации) украинских композиторов диаспоры, которые значительно расширяют представления молодежи об особенностях развития жанра сонаты на национальной почве. Среди таких сочинений сонатные и вариационные циклы Зиновия Лиська, Владимира Грудина, Бориса Кудрика, Романа Савицкого, Василия Безкоровайного, Василия Витвицкого, Стефании Туркевич-Лукьянович, Игоря Соневицкого и других композиторов прошлого и современности. Стоит подчеркнуть, что эти работы в значительной степени неизвестными в исполнительском и педагогическом спектре Украины. Таким образом, музыкально-эстетический анализ большинства из них содействовать их популяризации, введению в учебный процесс высшей школы и более широкому использованию на концертной эстраде.

Ключевые слова: музыкальное произведение, большая форма, соната, сонатина, вариации, композитор, диаспора.

Roman Khrypun, Lecturer of the Musicology and Piano Department,
Master of Pedagogical Education
Oleksandra Nimylovych, Associate Professor of the Musicology and Piano Department Drohobych Ivan
Franko State Pedagogical University Member of the National Union of Composers of Ukraine

THE SIZABLE COMPOSITIONS OF COMPOSERS OF UKRAINIAN DIASPORA AND THEIR RECEPTION IN MODERN PEDAGOGICAL PRACTICE

The article highlights the importance of sizable compositions (sonatas and variations) of composers of Ukrainian diaspora, which greatly expand the youth imagination about the peculiarities of development of